

Zvláštní uvedení

Simona Peková jako nevídaná návštěvnice ve filmu *Přišla v noci*

Trošku Rohmer, trošku Romero

Přišla v noci má v sobě klid i neklid, humor i temnotu

Světovou premiéru bude mít ve Varech ve středu 5. července film *Přišla v noci*, společný projekt režisérů Jana Vejnar a Tomáše Pavlíčka. K mladým partnerům Jirkovi a Anetě se nečekaně a proti jejich vůli nastěhuje Jirkova matka Valerie – a nechce odejít ani jim dopřát soukromí.

Iva Čermák Přivřelová

Jaký máte vztah se svými matkami?

Jan Vejnar: Jenom ten nejlepší! Postavu matky Valerie jsme poskládali z vícero různých inspiračních zdrojů ze svého okolí a z prvotních reakcí máme pocit, že spousta lidí je povědomá.
Tomáš Pavlíček: Nejde o studii našich matek. Valerie má něco i z mé babičky a asi deseti dalších žen, které znám. Jde o hysterickou manipulátorku, s níž nás bavilo si hrát. Je to silná postava tvořící motor příběhu.

V prologu snímku potkáme ještě jednu nesnesitelnou matku. Dávali jste si pozor, abyste nesklouzli k nějaké stereotypizaci?

Vejnar: Proto tam máme i nesnesitelné vedlejší mužské postavy. Přestože Valerie reprezentuje určitý archetyp, více než o portrét matky nám šlo o vystižení pocitu teroru, kterému se snažíte uniknout, ale úplně to nejde.

Pavlíček: Kdyby někdo tu vychází situaci v klidu popsal, zdálo by se, že přeče zas až o tolik nejde. Ale ti, kteří v ní žijí, zažívají teror. Chtěli jsme proto, aby se v každé scéně mísil klid a neklid zároveň, stav obyčejný, a přitom terorizační. S tím jsme přistupovali k psaní i k realizačnímu řešení.

Žánrově se *Přišla v noci* popisuje jako černá komedie s prvky

hororu; já ale film vnímala spíše jako psychodrama. Jak moc jste se drželi žánrových pravidel?

Vejnar: Oba máme rádi žánrovky a míchání žánrů. Horor je tu ale dost parafrázovaný a nechceme tak *Přišla v noci* prezentovat, aby nám pak v den premiéry sedm lidí na ČSFD nevyčetlo, že tam nejsou duchové a lekačky. Spíš mluvíme o černé komedii.
Pavlíček: Když ale někdo říká, že *Přišla v noci* vnímá jako komedii, a jiný, že je to psychodrama, je to pro nás jako tvůrce ideální. Chceme se ptát, jestli jsou ty situace ještě vtípné, nebo už temné. Na této hraně jsme balancovali. A občas se i stalo, že scéna napsaná jako volnější gag se proměnila v závažnou situaci.
Vejnar: Tenhle přístup dost vystihuje naše vnímání života. Ta ambivalence, že je to legrační i teror zároveň.

Synopse říká, že matka vstoupí do pohodového vztahu svého syna a jeho přítelkyně, ale není to spíš tak, že Valerie až moc nahlas pojmenovává jejich problémy?

Vejnar: Valerie nemá být jednoznačně negativní postava. Chtěli jsme, aby měla svou vlastní dynamiku, aby jí divákovi bylo i líto, aby působila psychologicky komplexně. Stejně tak onen pár. Dramaticky je zajímavější, když matka přijde ve chvíli, kdy oni mezi sebou něco řeší. Kvůli jejímu vstupu to vyřeší nestihnou, jsou pod tlakem a z toho vychází nervozita filmu.

Pavlíček: V tom vztahu není úplně všechno v pořádku, jako v žádném vztahu. Příchod Valerie jim ale může ve výsledku pomoci, protože nejednou mají společného nepřítel. Chtěli jsme se poctivě podívat na obě generace, ani jedné totálně nefandit a sledovat, co se stane. Je to trochu i kritika pasivity mladých, jejich nedostatečného sebevědomí. Na druhou stranu Valerie touhou žít jinak nejlíc odnesl její syn.

Jako by zároveň byly všechny postavy tak unavené životem, že na ostatní už nemají prostor. Vejnar: Chtěli jsme tam mít i společenskou linku a studii všeobecné pasivní agresivity a toho, jak se všechno nabaluje. Každý je na nervy, což si vybíjí na druhých, a často se to přenáší dál a dál.

Kromě inspirace pro vás bylo osobní i místo natáčení. Jaké to je, pozvat si k sobě domů štáb, Honzo?

Vejnar: Doufal jsem, že to náš zrekonstruovaný byt ustojí, naštěstí jsem měl ten nejhodnější štáb na světě. Psychicky mě to při natáčení trochu limitovalo. Neměl jsem plnou pozornost a správnou míru bezohlednosti, jakou by člověk měl kdekoli jinde. Ale zase to pomohlo intenzitě toho všeho. I já měl pocit narušení soukromí.

Jak moc se do postav promítli sami herci? Mohli improvizovat?

Pavlíček: Na place moc ne, tam jsme se drželi scénáře. Ale osobní faktor se do toho dostal předtím. S herci jsme se sešli a dlouze si o té situaci povídali. Především Simona Peková nám řekla spoustu věcí o svém životě a na základě toho jsme pak napsali finální verzi scénáře.
Vejnar: Využili jsme i její vlastní fráze, intonaci, způsob projevu. Chtěli jsme do Valerie překloupat její osobitý smysl pro humor.

***Přišla v noci* je nezávislý film, který jste natočili rychle, aniž byste žádali o různé granty nebo podporu Fondu kinematografie. Proč?**

Vejnar: Neudělali jsme to jako útok na tradiční model vzniku filmů. Jako režiséři ale potřebujeme růst, posouvat se ve svých schopnostech. Tak jsme si vytvořili extra příležitost, jak něco vyprodukovat před tím, než nám vyjdou projekty, které by se bez peněz z fondu neobešly. Naši základní prioritou bylo natočit *Přišla v noci* rychle, i za cenu jistých produkčních omezení, aby nevyprchal náš zápal pro nápad.

Pavlíček: Já si vážím toho, jak u nás klasické financování filmu funguje, nechci se proti tomu vyhraňovat. Pro nás představuje takové rychlé natáčení alternativní, přátelskou a živelnou cestu, která nás baví. S Honzou jsme si prostě při práci pro Ceny české filmové kritiky všimli, že máme podobnou energii a že

budeme mít oba i čas něco vytvořit. Šlo nám o zachycení momentálního nadšení, aby se nerozdrolilo.

Jak se vám zalíbila práce ve dvou?

Pavlíček: Když jste dva, máte větší nadhled, nemusíte řešit všechno, práce se dělí. Samozřejmě nastaly chvíle, kdy jsme něco chápali jinak, a ne vždycky jsme natočili jenom jednu verzi scény. Ale i to nás bavilo. *Přišla v noci* je pro mě silnější, zajímavější a pravdivější film tím, že se u něj sešlo víc autorů. Do výsledku výrazně promluvili i kameraman Šimon Dvořáček nebo Zuzka Mazáčová jako architektka a kostýmní výtvarnice.

Vejnar: I náš střihač Jakub Vansa, který fungoval jako perfektní mediátor při stříhu. Nikdy jsme se nijak zásadně nepohádali, ale občas měl někdo jinou představu. Tím, že jsme byli ve střížně vždycky tři, dobře fungovalo pravidlo většiny.

Měl tenhle alternativní přístup i negativa?

Pavlíček: Museli jsme se vzdát luxusu klasického natáčení, kde máte k ruce podstatně víc lidí a nevyčerpáváte se na různých věcech. Najednou jsem musel řešit organizaci placu, což normálně dělám nerad. Honza si zase musel hlídat dekoraci, kterou byl jeho byt. Bylo to pracnější a méně komfortní, síly rychleji ubývaly – ale s tím vším jsme počítali.
Vejnar: Museli jsme se naučit řešit třeba i herecké termíny a honoráře, taky jsme si vyzkoušeli obsazování jedné postavy až během natáčení.
Pavlíček: Něco jsme se naučili, něco jsme vykoumali, jak by šlo přistě dělat jinak. Musím říct, že jsem čekal, že v těchto podmínkách se něco podělá a že to budeme muset odložit. Když jsme pak v proscinici měli celý film ve střížně, zažil jsem blažený pocit, že se to povedlo.

Snímek uvozuje titulek: *Film Jana Vejnar a Tomáše Pavlíčka. Pořád jste si losovali?*

Vejnar: Tomáš byl velkorysý, *Přišla v noci* je můj celovečerní debut, kdežto Tomášův třetí celovečerní film, tak jsme se domluvili, že moje jméno tam bude první. Zároveň je pro nás důležité zdůrazňovat, že naše pozice jsou vyrovnané, proto u scénáře je napsaný první zase Tomáš.

Pavlíček: Já jsem si u žádného snímku zatím nepsal, že je to

film Tomáše Pavlíčka, nemám to rád. Ale tady jsme při stříhu na začátku pořad nedokázali najít správný rytmus. Až jsme došli k tomu, že bude dobré oddělit první scény, jakýsi prolog, titulky. Ty jsme potřebovali tři, měli jsme potřebovali tři, měli jsme producenti uvádějí a název filmu, tak vznikla ještě věta *Film Jana Vejnar a Tomáše Pavlíčka*.

Malými zatmíváčkami pak členíte film do jakýchsi kapitol. Tam už jste titulky nechtěli?

Pavlíček: Po jedné zatmíváčce jsme si říkali, že by tam mohl být titulky: *Konec druhého dějství*. Já bych si někdy chtěl natočit film s mezititulky. Ty zatmíváčky jsou toho možná pozůstatkem. Přirozeně tihnu k epizodickému stylu vyprávění, jako to dělali Éric Rohmer a Jacques Rivette.
Vejnar: *Přišla v noci* je akorát trošku Rohmer a trošku Romero (mimo jiné režisér hororu *Noc oživlých mrtvol – pozn. red.*).

Pavlíček: Mimochodem ještě týden před natáčením nebylo rozhodnuto, jaký vlastně bude formát filmu. Nakonec je natočen v cinemaskopickém formátu 2.35:1. Pořád jsme uvažovali, jak tam dostat klid a neklid současně, a hlavně – Simona Peková tam jako velká expresivní diva potřebuje co největší jeviště, aby mohla plout, tančit, křičet, zpívat. Proto jsme nakonec zvolili 2.35:1 a snažili jsme se, aby obraz i přes ty punkové podmínky vypadal co nejlíp.

Co pro vás znamená, že má *Přišla v noci* světovou premiéru ve Varech?

Vejnar: Nedávno jsem našel v krabici, kde mám uložené věci k *Přišla v noci*, lísteček, kde stálo: *napsat léto 22, natočit zima 22, uvést Vary 23*. Čili pro nás to byl přirozený cíl. Samozřejmě jsme vůbec neměli jistotu, že to vyjde, ale měli jsme pocit, že pro tenhle film jsou Vary to nejlepší. ●

Autorka rozhovoru je filmová publicistka.

Přišla v noci

5. 7. | 21.00 Malý sál

6. 7. | 19.00 Pupp

7. 7. | 19.00 Kongresový sál

8. 7. | 08.30 Kongresový sál

Režiserské duo Jan Vejnar (vlevo) a Tomáš Pavlíček